

Πρόβλημα αιώνιο και σύγχρονο η συνύπαρξη άντρα - γυναίκας, «νόμιμου» ή ερωτικού ζεύγους, με την παθολογία των συμπαιγμάτων της, κάτω απ' την ίδια στέγη, απασχολεί, όπως είναι φυσικό, τους θεατρικούς μας συγγραφείς: Μουρσελάς, Μανιώτης, Ποντίκας, Χρυσούλης, Χριστοφιλάκης, Διαλεγμένος κ.α., με διαφορετική κάθε φορά ο καθένας οπτική, φόρμα, χειρισμό, αγγίζουν το ανεξάντλητο θέμα. Δείγματα του είδους πρόσφατα κι ανεπαίσθητα αντιστοιχά στο Εθνικό (Νέα Σκηνή) και στο Θέατρο Τέχνης (υπόγειο), το «Μαχαίρι στο κόκκαλο», του Κώστα Μουρσελά, το «Ατύχημα» του Γιάννη Χρυσούλη.

Στο έργο του Μουρσελά (παρουσιάστηκε επίσης πριν τρία χρόνια από τις «Μάσκες» σε σκηνοθεσία της Έρσης Βασιλικιώτη), το «αιώνιο ζεύγος» δεν έχει αποκοπεί εντελώς από τους όρους της κοινωνικής του ύπαρξης, εξεταζόμενο από τον συγγραφέα εντός αυτών, σε αναφορά προς αυτούς, που το καθορίζουν και το εξαρτούν. Έχουμε εδώ την τυπική αναρριχόμενη νεοελληνική ταυτότητα, τα δύο μέλη της οποίας (άντρας - γυναίκα), χωρίς ηθικούς ενδοιασμούς ή άλλα μικροστικά «ταμπού», πατούν επί πτωμάτων για να «ανέλθουν», ενώ ταυτόχρονα, όσο επιτυγχάνουν κοινωνικά, βλέπουμε να απογυμνώνονται βαθμιαία από προσχήματα για να φτάσουν τελικά σε στάδιο μη περαιτέρω αντοχής - αποδοχής του ενός από τον άλλον. Το «μαχαίρι», μη βρίσκοντας πια άλλη σάπια σάρκα να κό-

«ΜΑΧΑΙΡΙ ΣΤΟ ΚΟΚΚΑΛΟ», «ΑΤΥΧΗΜΑ»

Όψεις του νεοελληνικού θεάτρου

Του ΛΕΑΝΔΡΟΥ ΠΟΛΕΝΑΚΗ

ψει, «φτάνει στο κόκκαλο», το ανδρόγυνο μένει ενώπιον ενωπίω, αντικρύζοντας το αποτρόπαιο θέαμα της εγκάρσιας πληγής που το έσχισε στα δύο, την αιμάσσουμεσσι επιτέλους αλήθεια της δίχως υπεκφυγές πραγματικότητας, όταν έχουν πέσει όλα τα προσωπίδα ενός κοινωνικού δήθεν. Στο προδιαγεγραμμένο αυτό σημείο μηδέν οδηγεί πράγματι, με δεινότητα έμπειρου χειρουργού και με νυστέρι που τέμνει σε βάθος, η γραφή του Μουρσελά. Το δεύτερο κυρίως μέρος του έργου απογειώνεται κάθετα, έχοντας εξαντλήσει τα πυρομαχικά του σαν αναφοράς συμπτωμάτων, για να αγγίξει τις κρυφές αιτίες μιας νόσου κοινωνικής που μας κατατρώει καθώς απεμπολήσαμε με κούφια ανταλλάγματα έναν κώδικα αξιών που για αιώνες μας στήριζε. Στο δεύτερο αυτό μέρος του έργου διαγράφεται ανάγλυφα ο χαρακτήρας της γυναίκας που, συντηρητική απ' τη φύση της, συντηρούσα μάλλον εντός της έρωτα, μητρότητα και χάρη, προσπαθεί, εν απελπισία, να διασώσει τη δοτική της υπόσταση μεταβαλλόμενη σε θήραμα, έπαθλο ερωτικού - παράνομου κυνηγιού, προσφορά υπονομευμένη εξ

αρχής, αδιέξοδη μια και δεν συνοδεύεται από την αγάπη. «Εκ γυναικός τα φαύλα και τα κρείττα», όπως λέει ο γνωστός ψαλμός. Η γυναικεία της όμως προσφορά δεν εξαντλείται, η φύση της δεν τελειώνει σ' ένα τυχαίο σμιζίμο με τον γνωστό - άγνωστο του πάνω πατώματος. Έχει ακόμη να δοθεί, να δώσει και να λάβει, αυτό μοιάζει να είναι το μήνυμα που κλείνει το έργο. Τελειωμένος είναι ο άντρας.

Στο έργο του Γιάννη Χρυσούλη, «Το ατύχημα», «εκτίθεται» επίσης μπροστά στα μάτια του θεατή το αιώνιο ζεύγος, άντρας - γυναίκα. Διαφορετικοί είναι όμως εδώ οι όροι του παιχνιδιού, διάφορος ο τρόπος που αντιμετωπίζεται το θέμα, άλλη η φόρμα. Δεν έχουμε εδώ τη μηχανοκίνητη συμβίωση με φθορά λόγω τριβής, πάνω σ' εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες, των εμβόλων της. Έχουμε το αιφνδιαστικό σχήμα μιας τυχαίας συνάντησης, τη βιαιότητα του ανδρικού, φιλικού στοιχείου που εισβάλλει στην κλειστό κόσμο μιας απομονωμένης γυναικείας αι-

σθαντικότητας - προσμονής του «νυμφίου» που αργει να φτάσει. Βρισκόμαστε στη ρίζα της σύγκρουσης δύο εντελώς διαφορετικών κόσμων, μόνο κοινό σημείο συνάντησης, επαφής των οποίων είναι η αφόρητη μοναξιά. Μιας πρόσκρουσης μετωπικής που ο σπινθήρας της παράγει το έναυσμα για να υπάρξουν θεατρικά τα πρόσωπα. Μέσα από έναν «ανθρωποφαγικό» διάλογο, ενώ οι ρόλοι θύτη - θύματος εναλλάσσονται συνεχώς, η σχέση των δύο ηρώων φτάνει ως τα έσχατα - το φόντο. Πρόκειται, πρέπει να το πω καθαρά, για επίτευγμα τεχνικής, καθώς η δράση, ο λόγος, κινούνται κυριολεκτικά «στην κόψη του ξυραφιού», ανάμεσα στο ευπρόσδεκτο και στο ζοφερό, σε κλίμα απροσδιοριστίας που θα ζήλευε ένας Άλμπι, σωστά αφομοιωμένος, επιδέξια μεταφερόμενος στα ελληνικά μέτρα.

Υπερβαίνοντας τελικά τις αιτίες που τους γέννησαν και τους ώθούν σε δράση, οι «χαρακτήρες» τρυ καπορθώνουν να αγγίξουν το υπερβατικό, το αναιτίο, την αθωότητα μιας καθολικής ύπαρξης που «έπεσε» πριν ακόμη γενθεί τον απαγορευμένο καρπό της γνώσης, πριν γνωρίσει τον εαυτό της.

Τελικό συμπέρασμα της ανάλυσης των πιο πάνω έργων: η νεοελληνική δραματουργία βρίσκεται σε πολύ καλό δρόμο, έχει εξαντλήσει ήδη τη φάση της «φέτας ζωής», πορεύεται σε συνθετικές δημιουργίες. Θα χρειαστεί όμως ένα δεύτερο σημείο για την αξιολόγηση των παραστάσεων του «Μαχαίριου», του «Ατυχήματος».